

1956
Polgár a forradalomban

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

11. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Gönczöl Enikő

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	16-17 évesek
Ajánlott időkeret	5 × 45 perc
A modul közvetlen célja	1956 törekvéseinek és eseményeinek megidézése, az ünnepi emlékezés jelentéssel és személyes gondolatokkal való megtöltése.
A modul témái, tartalma	<p>Témák: Identitás – családtörténet, megemlékezés, magyarságtudat; társadalom – politika, hatalom; konfliktus – szembefordulás a hatalommal, agresszió; életmód – életérzés, szabadság, ünnepek; társadalmi nyilvánosság – tömegkommunikáció, propaganda, közvélemény, manipuláció</p> <p>Tartalom: Az 1956-os forradalom eseménytörténetének felidézése interjúk, személyes emlékek (interjúk, naplórészletek) segítségével. A forradalmi események következményeivel történő szembesülés, saját vélemény kialakítása a közelmúlt történéseiről. Projektfeladatok a témával kapcsolatban</p>
Megelőző tapasztalat	Az 1950-es évek történetének feldolgozása
Ajánlott továbbhaladási irány	A Kádár-féle konszolidáció megismerése
A kompetenciafejlesztés fókuszai	<p>Önismerettel összefüggő kompetenciák: érzelmeink pontos azonosítása, autonómia Szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, kritikai gondolkodás Társas kompetenciák: véleményalkotás, vitakészség, társadalmi részvétel, szolidaritás</p>
Kapcsolódási pontok	<p>A NAT-hoz: Ember és társadalom</p> <p>Tantárgyakhoz: történelem; társadalomismeret</p> <p>Modulokhoz: Azok az 50-es évek! (szka211_24); Egy koncepció per – a Rajk per (szka212_07); Amikor szakad a cérna – Rajk újratemetése (szka212_22); A legvidámabb barakk (szka212_26)</p>
Támogató rendszer	<p>Eörsi László: <i>1956 mártírjai</i>. 225 kivégzett felkelő. Rubicon Könyvek. Budapest, 2006</p> <p>Izsák Lajos (szerk.): <i>Krónika 1956</i>. Kossuth Kiadó. Budapest, 2006</p> <p>Nagy Ernő: <i>1956 sajtója</i>. Tudósítások Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 1989</p> <p>A História és a Rubicon folyóiratok 1956-tal foglalkozó különszámai és cikkei</p>

Bevezető gondolat

Úgy tűnik, hogy mára 1956 emlékét is elérte az a jelenség, amely óhatatlanul bekövetkezik, ha az emberek körében spontán módon ünnepeelt eseményeket a hivatalos ünnep rangjára emelik. A gyerekek számára sokszor már ez is csak „egy az unalmas iskolai ünnepek közül”. Jó lenne, ha ez nem így lenne – ebben próbál meg segíteni ez a magasabb iskolai évfolyamokon felhasználható modul.

Módszertani ajánlás

A modul A változata az országos jelentőségű eseményeket rekonstruálja. A B sorokban szereplő javaslatok nem önálló tevékenységek, hanem ahhoz adnak javaslatot, hogy hol miként lehet a helyi fontosságú mozzanatokkal kiegészíteni a történet fő vonulatát. Ez az oka annak, hogy ezekben a sorokban nem szerepel külön időkeret.

A modul legfontosabb célja az ünnep jelentéssel való megtöltése – egy projektnap keretében. A tervezett 5 órát ezért nem érdemes részekre bontani, hiszen akkor megtörik az élmény, és a hatás is. A modulban egymást váltják az aktív részvételt igénylő tevékenységet és az inkább befogadást igénylő vetítések és felolvasások. Ez utóbbiak is igénylik azonban a tanulók aktív részvételét.

A téma feldolgozásának alapelve az, hogy átélhető, emberközeli részletességgel idézzük fel a történeteket, kicsit mozaikosan, úgy ahogy az ember a hétköznapjait érzékeli. Ezt segítik elő a korabeli naplórészletek, amelyek egy 18 éves diáklány szemével mutatják be az eseményeket. Ugyancsak ezt támogatják a korabeli fényképek és hangfelvételek. A foglalkozás során közösen rekonstruálják a diákok a forradalom 13 napjának legfontosabb eseményeit, s a téma lezárásaként végül történeti perspektívából is ránéznek az immár több, mint 50 évvel ezelőtti eseményre.

A szövegek jó szövegértési képességgel és megfelelő ismeretbázissal rendelkező osztály számára készültek. Gyengébb képességű osztályok esetében nyugodtan el lehet azonban hagyni az eseménytörténet bonyolultabb összefüggéseket érintő elemeit. A foglalkozás lényege ettől nem sérül, érzelmi töltése a képek és a személyes élmények központba helyezésével is egyenértékű módon megőrizhető.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Kinyomtatható és kivetíthető portrék (külön mappában)

P2 – Kivetíthető képek. A tüntetések és az utcai harcok résztvevőiről

P3 – Kivetíthető képek. A mindennapokról, a Petőfi -kör gyűléseiről, valamint Rajk László és társai újratemetéséről

P4 – Kinyomtatható és kivetíthető képek a forradalom egyes napjaihoz kapcsolódó eseményekről

- P5 – Kinyomtatható térképvázlatok a harcok helyszíneire és az egyes csapatmozgásokhoz kapcsolódóan
- P6 – Hangdokumentumok a forradalom napjaiból
- P7 – Útmutató az események strukturálásához
- P8 – Segédletek a megtorlás témakörének feldolgozásához
- P9 – Segédletek a forradalom többlépcsős átértékelésének bemutatásához
- P10 – Hangfelvétel – Részlet Kádár beszédéből 1957. május 1-jén

Tanulói segédletek

- D1 – A történet ismert szereplői. Névkartyák. Mindegyik kártyából egy példányra van szükség.
- D2 – A forradalom előzményei. A változás jelei a mindennapi életben. Eseménykártyák és forrásszöveg. Mindegyik kártyából és dokumentumból egy példányra van szükség.
- D3 – A forradalom előzményei. A változás jelei a politikai életben. Eseménykártyák és forrásszöveg. Mindegyik kártyából és dokumentumból egy példányra van szükség.
- D4 – A forradalom előzményei. Nyilvános viták. Eseménykártyák és forrásszöveg. Mindegyik kártyából és dokumentumból egy példányra van szükség.
- D5 – Az 1956-os forradalom 16 pontja. Dokumentum. A lapot annyi példányban kell sokszorosítani, amennyi a tanulók létszámának a fele.
- D6 – A forradalom 13 napja. Csoportkártyák. Összesen annyi kártyára van szükség, ahány tanuló van az osztályban. Mivel azonban néhány nap eseményei zsúfoltabbak a többinél, indokolt, hogy az ezeket feldolgozó csoportok létszáma nagyobb legyen. (Ilyen nap például október 23.) A kártyakészletet ennek figyelembevételével érdemes összeállítani.
- D7 – a-o A forradalom 13 napja. Eseménykártyák. Minden kártyából egy példányra van szükség.
- D8 – Egy 18 éves lány feljegyzései. Naplórészletek. Minden részletből egy példányra van szükség. A lapokat a foglalkozás előtt részekre kell vágni.
- D9 – Egy polgár a forradalomban: Bibó István. Az öt részből álló szöveget, a kapcsolódó dokumentumot és a csoportos feladatlapot annyi példányban kell lemásolni, ahány csoport dolgozik vele.